

Støtte- og klagemuligheder

Støtte efter Lov om social service

Klageadgange

Inden ens barn får en diagnose inden for Autisme Spektrum Forstyrrelse (ASF) området, har man som regel haft en fornemmelse af, at ikke alt er som det skal være, uanset om det er et barn, en ung eller voksen. Man har ofte længe gået med en usikkerhed/uro, som man har haft svært ved at sætte ord på. Hvis man har delt uroen med andre, vil man ofte være blevet beroliget af velmenende familie og venner. Hvis man har konsulteret forskellige eksperter, har de måske givet henholdende svar, hvilket måske har forstærket ens usikkerhed eller fået en til at føle sig som en dårlig forælder.

Når man får diagnosen, er der ofte mange følelser, som trænger sig på. Det er naturligt at få en sorgreaktion, og den er forskellig fra person til person på forskellige tidspunkter i forløbet. For nogen fylder vreden mest, for andre sorgen, mens nogen bliver meget aktiv og handlende. Ingen reaktioner er mere "rigtige" end andre, men forældrene er ofte forskellige steder i processen og kan derfor have svært ved at støtte hinanden.

Det kan anbefales at læse Gurli Fyhr's bog: "Den "forbudte" sorg", idet den beskriver disse følelser.

Bogen kan købes hos: Komiteen for Sundhedsoplysning, 3526 5400.

Der går også mange tanker igennem hovedet:

- Hvad betyder diagnosen?
- Hvilke fremtidsmuligheder har mit barn?
- Hvilken hjælp kan jeg få?
- Hvordan kommer jeg videre osv.?

Det er vigtigt at få en eller flere samtaler med den ansvarlige for udredningen, så du forstår, hvad diagnosen betyder for netop dit barn.

Selv om der naturligt er mange fællestræk for børn med ASF, er hvert barn også enestående og har sine egne ressourcer og behov.

Nogle forældre har måske behov for at tale med en psykolog omkring de følelser, man får, og det er nogle børnepsykiatriske afdelinger gode til at følge op på, i andre situationer skal man måske få egen læge til at give en henvisning.

Det er også vigtigt at få kontakt til andre forældre, der har været i samme situation, og vide, at Landsforeningen Autisme er en pårørendeorganisation, som har forståelse for jeres situation, og som kan hjælpe jer igennem de situationer, man kan komme ud for. Gennem Landsforeningen Autisme's forskellige Kredse har man mulighed for at mødes med andre, udveksle erfaringer og måske mødes i netværksgrupper.

På de følgende sider er de mest relevante paragraffer taget ud af Lov om social service. Vi håber, at det kan give jer indsigt i, hvilke muligheder I kan have som forældre til et handicappet barn.

Juli 2016
Ulla Kjer

Støtte

Det er altid kommunen, som er indgangen til at få støtte. De fleste kommuner er delt op i hhv. en skoleforvaltning, hvor Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) hører under, og en socialforvaltning, hvor der ofte er en Handicaprådgivning, som har større eller mindre erfaring med personer med ASF.

Skoleplacering og støtte i skolen (og som regel også støtte i dagforanstaltning) hører under PPR, der lige som socialforvaltningen ofte bliver inviteret til den sidste samtale på Børnepsykiatrisk Afdeling, hvis udredningen foregår der.

Denne pjece kommer ikke nærmere ind på PPR's område, idet den er tænkt til at give en kort oversigt over de mest anvendte paragraffer inden for socialforvaltningens område. Oversigten er tænkt til at kunne give forældre og andre ideer til, hvad der findes af støttemuligheder, men ikke til at erstatte et samarbejde og en dialog med den kommunale rådgiver.

Lov om social service's formål (LLS) ifølge § 1 er:

- at tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer
- at tilbyde en række almene serviceydelse, der også kan have et forebyggende sigte
- at tilgodese behov, der følger af nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.
- at fremme den enkeltes mulighed at klare sig selv eller lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten.

Hjælpen bygger på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie og skal tilrettelægges ud fra den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med borgeren.

Kommunens pligt er ifølge Lov om social service § 10:

- at sørge for gratis rådgivning og være opmærksom på, om borgeren har brug for anden hjælp efter Lov om social service eller anden lovgivning.
Borgeren har pligt til at give de oplysninger, der er nødvendige for at vurdere, om man er berettiget til hjælp.

Det betyder altså, at det er kommunen, som skal oplyse om de muligheder og tilbud, der er i kommunen samt ud fra kommunens serviceniveau m.v. vurdere, om der f. eks. skal henvises til regionale tilbud eller tilbud i andre kommuner.

Kommunen skal også tilbyde undersøgelse og behandling af børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt deres familier (LSS § 11).
Desuden har kommunerne siden 1.7.2009 har pligt til at tilbyde en familievejlederordning til familier med børn under 18 år med en betydelig og varigt nedsat funktionsevne, hvor følgerne af den nedsatte funktionsevne er af indgribende karakter i den daglige tilværelse. Familievejledningen skal tilbydes inden for 3 måneder efter, at kommunen har fået kendskab til, at barnets funktionsevne er konstateret.

Børn:

- LSS § 41 – merudgiftsydelse

- LSS § 42 – dækning af tabt arbejdsfortjeneste
- LSS § 45 – ledsagelse til unge ml. 12 og 18 år
- LSS § 52 – foranstaltninger til børn og unge

Voksne:

- LSS § 85 – støtte til udvikling af færdigheder (pædagogisk bistand/hjemmevejleder)
- LSS § 97 – ledsagelse
- LSS § 100 – merudgiftsydelse
- LSS § 102 – behandling

Børn og voksne:

- LSS § 83 – personlig hjælp og pleje, og hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet (hjemmehjælp)
- LSS § 84 – afløsning og aflastning
- LSS § 112 – hjælpemidler
- LSS § 113 – forbrugsgoder
- LSS § 114 – støtte til køb af bil
- LSS § 116 – boligændringer

LSS § 41 merudgiftsydelse:

Kommunen dækker de nødvendige merudgifter ved forsørgelsen i eget hjem af et barn eller ung med betydelig og varigt nedsat funktionsevne eller indgribende kronisk lidelse. Det er en forudsætning, at merudgifterne er en følge af den nedsatte funktionsevne.

Merudgifter kan være mange ting:

Kurser, aflastning, ødelagt tøj og indbo, særligt legetøj, kørsel til behandling, særlige fritidsaktiviteter og pasning m.v., medicin osv.

Den årlige udgift skal være over 4656,- (2016) for at man kan få ydelsen, og den bevilges med en månedlig udbetaling.

På Landsforeningen Autisme's hjemmeside under bjælken: Rådgivning findes en udførlig artikel herom.

LSS § 42 dækning af tabt arbejdsfortjeneste:

Kommunen kan yde dækning af tabt arbejdsfortjeneste til en forælder, hvis det er mest hensigtsmæssigt, at det er en af forældrene, der passer barnet eller den unge i hjemmet. Det kan dreje sig om børn, som ikke har et pasnings- eller skoletilbud eller som på forskellig vis har brug for en del bistand/opmærksomhed i hjemmet.

Der kan ydes en løbende tabt arbejdsfortjeneste fra få til 37 timer ugentligt eller til enkeltstående situationer som f. eks. til behandling, samtaler, kurser m.v.

På Landsforeningen Autisme's hjemmeside under bjælken: Rådgivning findes en udførlig artikel herom.

LSS § 45 ledsagelse til unge mellem 12 og 18 år:

Kommunen kan tilbyde op til 15 timers månedlig ledsagelse til hjemmeboende unge mellem 12 og 18 år, som ikke selv kan færdes uden for hjemmet.

Ledsagelse må ikke være pædagogisk bistand eller foregå i hjemmet. Kommunen betaler ledsagerens løn, og den unge betaler ledsagerens udgifter til evt. aktiviteter. Kommunen kan efter en konkret vurdering yde tilskud hertil på max. 849,- kr. (2016) årligt.

På Landsforeningen Autisme's hjemmeside under bjælken: Rådgivning findes en mere uddybende artikel herom.

LSS § 52 foranstaltninger:

Kommunen kan træffe afgørelse om foranstaltninger, når det er af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte. Der skal vælges den eller de mindst indgribende formålstjenlige foranstaltninger.

Eksempler:

- ophold i dagtilbud, ungdomsklub, uddannelsessted eller lignende
- praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet (kaldes ofte hjemme-hos bistand)
- aflastningsordning
- personlig rådgiver til barnet eller den unge
- fast kontaktperson for barnet og for hele familien
- yde økonomisk støtte til kost- eller efterskoleophold, hvis forældrene ikke selv har råd
- anbringelse udenfor hjemmet
- formidle praktiktilbud og udbetale en godtgørelse til den unge
- anden rådgivning, behandling, praktisk eller pædagogisk støtte

Støtte kan kun sættes i gang, efter kommunen har gennemført en undersøgelse af barnets og familiens forhold jfr. LSS § 50.

I særlige situationer kan der dog iværksættes foreløbig eller akut støtte sideløbende med undersøgelsen.

LSS § 83 personlig hjælp og pleje og hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet (hjemmehjælp):

Kommunen yder hjælp til selvhjælp til de opgaver, som børn, unge og voksne ikke selv kan udføre ud fra en individuel vurdering af den enkelte.

Hjælpen kan også være til forældre til for eksempel at hjælpe med at få et barn klar om morgenen.

LSS § 84 afløsning eller aflastning:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Afløsning er i hjemmet, aflastning er uden for hjemmet.

LSS § 85 støtte til udvikling af færdigheder:

Kommunen kan tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling af færdigheder.

Støtten vil oftest være socialpædagogisk bistand, der skal ydes med udgangspunkt i den enkeltes behov med det formål at gøre den pågældende så selvhjulpne som muligt.

Det kan dreje sig både om udvikling og vedligeholdelse af personlige færdigheder, skabe struktur i dagligdagen, støtte til at skabe eller opretholde personlige netværk m.v., men ikke egentlig personlig pleje.

LSS § 97 ledsagelse:

Kommunen kan yde 15 timers månedlig bistand til personer, som ikke selv kan færdes uden for hjemmet. Timerne kan spares op inden for en 6 måneders periode.

Ledsagelse må ikke være pædagogisk bistand eller foregå i hjemmet. Kommunen betaler ledsagerens løn, og den pågældende betaler ledsagerens udgifter til evt. aktiviteter.

Kommunen kan efter en konkret vurdering yde tilskud hertil på max. 849,- kr. (2016) årligt. Personer, der bor i et regionalt botilbud, har samme mulighed.

LSS § 100 merudgiftsydelse:

Kommunen dækker de nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse for en person med betydelig og varigt nedsat funktionsevne eller indgribende kronisk lidelse. Det er en forudsætning, at merudgifterne er en følge af den nedsatte funktionsevne.

Kommunen skal anvende en funktionsevnevurdering til afklaring af, hvorvidt borgeren er berettiget til merudgiftsydelsen

Merudgifter kan være mange ting:

Kurser, huslejetilskud, medicin, særlig kost/diætpræparater (lægeordineret), meget slid på tøj og sko, kørsel til behandling osv.

Desuden tilskud til almindelige daglige håndsørkninger (huslige og praktiske gøremål m.v.)

Den årlige udgift skal være over 6288,- kr., for at man kan få ydelsen, og den bevilges med en månedlig udbetaling.

På Landsforeningen Autismes hjemmeside under bjælken: Rådgivning findes en udførlig artikel herom.

LSS 102 behandling:

Kommunen kan tilbyde personer med betydelig og varigt nedsat funktionsevne behandling, når det er nødvendigt for at bevare eller forbedre borgerens funktioner, og dette ikke kan opnås gennem de behandlingstilbud, der tilbydes gennem anden lovgivning.

LSS § 112 hjælpemidler:

Kommunen yder støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet:

1. i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
2. i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet
3. er nødvendigt for, at pågældende kan udføre et erhverv.

LSS § 113 forbrugsgoder:

Kommunen yder hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112 er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

LSS § 114 støtte til køb af bil:

Der ydes støtte til køb af bil til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der i væsentlig grad forringer evnen til at færdes eller i væsentlig grad vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde eller gennemføre en uddannelse uden brug af bil. Støtten ydes som rentefrit lån inden for en ramme på 179.000 kr. (2016).

LSS § 116 boligændringer:

Kommunen yder hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

Stk. 2. I de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp efter stk. 1 ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen egnet som opholdssted, kan kommunen yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det er en betingelse, at der ikke kan anvises anden bolig, som dækker den pågældendes behov.

Klageadgange

Der er to forskellige klage"systemer", idet det ene "system" handler om afgørelser, og det andet om selve sagsbehandlingen, eller den måde, man oplever at bliver behandlet på.

Kommunerne skal sætte frister for, hvor lang sagsbehandlingstiden er for de forskellige ansøgninger, og disse frister skal være offentligt tilgængelige – f.eks. på kommunens hjemmeside.

Sagsbehandlingstiden kan dog være forskellig for tilsyneladende ens sager, idet kommunerne er afhængige af, at sagen er tilstrækkelig belyst – altså at de nødvendige oplysninger til at træffe en afgørelse (beslutning) findes i journalen.

Afgørelser:

Jeg vil nederst i artiklen gennemgå diverse klageinstanser, herunder adresser og telefonnumre, men først mere generelt om afgørelser og klager.

Jeg hører jævnligt, at et medlem har rettet henvendelse til sin kommune og spurgt, om man kan søge om noget og fået at vide, at det er der ikke mulighed for at bevilge.

Enkelte kommuner siger, at det bruger vi ikke her i kommunen, eller det er der ikke råd til, men det er ikke lovligt, da kommunen altid skal foretage en konkret individuel vurdering af den enkeltes situation og evt. berettigelse til en ydelse.

I disse situationer har borgeren faktisk søgt om noget og fået et afslag, men uden at man måske er tilstrækkelig bevidst om, at det er sket, eller at rådgiveren gør opmærksom på det og på muligheden for at få en skriftlig afgørelse.

Skriftlige afgørelser:

Borgeren kan altid bede om at få en skriftlig afgørelse. En skriftlig afgørelse skal altid begrundes, ligesom der skal vedlægges en klagevejledning, der beskriver klagegangen og tidsfrist.

Tidsfristen er 4 uger fra modtagelsen af afgørelsen.

Hvis man synes, det kniber med tiden til at formulere en klage eller indhente flere oplysninger inden for de 4 uger, kan man kort skrive, at man klager over afgørelsen og nærmere oplysninger følger, så man vinder lidt tid.

I langt de fleste afgørelser om sociale ydelser og i en del om specialundervisning er det muligt at klage over afgørelsen til en instans, som er uafhængig af den myndighed, der har truffet afgørelsen.

I første omgang skal klagen altid rettes til den myndighed (kommunen), der har truffet afgørelsen, så der er mulighed for at genvurdere afgørelsen, inden den eventuelt sendes videre til den næste myndighed – Ankestyrelsen eller Klagenævnet for specialundervisning.

Generelt vil jeg foreslå, at man er så kort, konkret og præcis som muligt og henviser til evt. udtalelser fra f. eks. fagpersoner frem for at bruge mange sider på at beskrive sin situation.

Indholdet i en klage kan være:

1. Jeg klager over xx Kommunes afslag på yyy
2. Det er min vurdering, at kommunens begrundelse ikke er rigtig, da (en kort oplistning af faktuelle årsager)
3. Det fremgår ikke af begrundelsen, at kommunen har anlagt en individuel helhedsvurdering, da man ikke har brugt mine oplysninger om xxx

4. Der henvises til udtalelser og beskrivelser fra (børnehave, skole, psykolog, psykiatrisk afdeling, støtteperson eller andre relevante fagpersoner)

Afgørelser om ydelser efter den sociale lovgivning:

Ankestyrelsen:

Ankestyrelsen (www.ast.dk) behandler sager om afgørelser inden for det sociale område og arbejdsmarkedslovgivningen.

Det kan f. eks. være inden for Lov om social service (merudgiftsydelse, tabt arbejdsfortjeneste, hjælpemidler, ledsagelse, botilbud m.m.) Boligstøtteleven, Aktivloven/Beskæftigelsesindsatsloven (kontanthjælp, ressourceforløb, revalidering, fleksjob m.m.), Dagpengeloven, Pensionslovene, Kompensation til handicappede i erhverv m.m.

Det er kun den person, som afgørelsen vedrører, der kan klage (med mindre pågældende får en partsrepræsentant, der kan handle for vedkommende). Klagen skal indgives til den instans, som har truffet afgørelsen (kommunen). Når kommunen har genvurderet afgørelsen, sendes klagen videre til Ankestyrelsen, med mindre kommunen ændrer afgørelsen.

En klage har normalt ikke opsættende virkning (at kommunen skal vente med at iværksætte afgørelsen).

Borgerinddragelse:

Ankestyrelsen skal så hurtigt som muligt høre borgeren, om vedkommende har flere oplysninger at tilføje, og ud fra de foreliggende akter (oplysninger) vurdere, om der er brug for yderligere oplysninger. Desuden oplyses borgeren om, hvad kommunen har skrevet, og hvilke akter der er sendt med, så man har mulighed for at se, om der mangler noget. Man vil som regel få 2 uger til selv at komme med flere oplysninger.

Ankestyrelsen træffer en afgørelse, som kan give klageren medhold eller det modsatte, men sagen kan også sendes retur til fornyet sagsbehandling i kommunen.

Sagsbehandlingstiden i Ankestyrelsen kan være meget lang - ofte adskillige måneder. Kommune skal straks rette sig efter afgørelsen.

I særlige tilfælde kan Ankestyrelsen udtage sager til principiel afgørelse, hvis Ankestyrelsen ikke har behandlet lignende sager før, eller hvis der er sket ændringer i samfundsudviklingen. Afgørelser fra Ankestyrelsen offentliggøres som Principafgørelser og skal danne præcedens for lignende afgørelser i kommunerne efterfølgende.

Afgørelser om specialundervisning, herunder ungdomsuddannelse for unge med særlige behov:

Kommunalbestyrelsens afgørelser om henvisning, afslag på henvisning og tilbagekaldelse af henvisning til specialundervisning for børn og unge, hvis udvikling stiller krav om særlig hensyntagen eller støtte, eller om en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte kan påklages til Klagenævnet for specialundervisning.

(www.ast.dk/naevn)

Det er muligt for forældre mundtligt at fremsætte kommentarer for Klagenævnet, men ikke at overvære voteringen.

Klagenævnet udsender løbende K-meddelelser, hvor nævnet i kort form beskriver sine principielle afgørelser og vejleder om centrale problemstillinger

Sagsbehandlingen:

Klager over sagsbehandlingstiden, personalets optræden m.v., skal rettes til borgmesteren eller kommunalbestyrelsen.

I særlige tilfælde, hvor en afgørelse tager ekstraordinær lang tid, kan det dog sidestilles med et afslag og dermed behandles af Ankestyrelsen.

I Statsforvaltningen skal klager over sagsbehandlingen behandles af statsamtmanden og i de statslige styrelser af styrelseschefen/direktøren.

Andre muligheder:

Såfremt alle klagemuligheder er udtømte, kan man klage til Folketingets Ombudsmand (www.ombudsmanden.dk), som har til opgave at kontrollere den offentlige forvaltning. Man kan derfor klage både over myndighedernes afgørelser, og måden myndighederne har behandlet én på, men der kan kun optages sager, hvor man har været klagesystemet igennem.

Ombudsmanden afgør selv, om klagen behandles.

Endelig kan man klage til Tilsynet (www.statsforvaltning.dk), hvis man finder, at kommunen ikke overholder de pligter, kommunen har som offentlig myndighed, eller at kommunen ikke har overholdt lovgivningen.

Alle borgere kan rette henvendelse til Tilsynet, som selv afgør, om klagen behandles.

Tilsynet behandler klager inden for mange forskellige områder. På det sociale område er det f. eks. tilsyn med plejehjem, taxibevilling til handicappede i erhverv, oplysningspligt ved ansøgninger om sociale ydelser, kørsel til specialklasse, tilbagekaldelse af generel plejegendkendelse, kommunens serviceniveau på sociale områder, nedlæggelse af socialpsykiatrisk botilbud uden forudgående høring.

En klage har normalt ikke opsættende virkning.

Det psykiatriske Patientklagenævn:

Nævnene behandler klager over tvangsindgreb på psykiatriske afdelinger. Indgrebene kan f. eks. være tvangsindlæggelse, tvangstilbageholdelse, tvangsfiksering eller beskyttelsesfiksering, aflåsning af døre, personlig alarm m.m.

Patienten eller patientrådgiveren kan klage.

Klager over tvangsbehandling er tillagt opsættende virkning.

Værd at være opmærksom på:

Aktindsigt:

Hvis man har en journal (sag) i en forvaltning, er man part i sagen og har ret til at få aktindsigt i sin journal. Myndigheden skal behandle anmodninger herom inden 7 arbejdsdage eller oplyse, hvornår afgørelsen kan forventes. Som hovedregel har man ret til at få (1) kopi af alle papirerne.

Det letteste er at skrive et par linjer om, at man gerne vil have fuld aktindsigt i sin journal. Brevet stiles til den eller de rådgivere man har

Bisidder:

Borgeren har altid ret til at medbringe en bisidder til et møde med det offentlige.

En bisidder kan lytte, tage notater og give råd, men har almindeligvis ikke taleret. En bisidder kan være en god ven, familiemedlem eller andet. Flere af Landsforeningen Autismes kredse kan tilbyde bisidderassistance, men det er frivillige, så assistancen vil altid afhænge af, om nogen har mulighed herfor. Henvendelse til formanden i kredsen.

Det er god skik på forhånd at oplyse om, at man tager en bisidder med

Partsrepræsentant:

Borgeren kan give en anden person fuldmagt til at tale sin sag hos det offentlige, herunder til at modtage skriftlige meddelelser m.m.

Forældre kan f. eks. bruge advokat hertil.

Voksne med ASF kan give f. eks. forældre fuldmagt til at handle på deres vegne eller blive medinddraget.

Adresser:

Det psykiatriske Patientklagenævn og Tilsynet med kommunerne findes i
Statsforvaltningerne: www.statsforvaltning.dk

Statsforvaltningen Nordjylland
Aalborghus Slot
Slotspladsen 1
9000 Aalborg
Tlf.: 7256 8700
Mail: nordjylland@statsforvaltning.dk

Statsforvaltningen Midtjylland
St. Blichers Vej 6
Postboks 151
6950 Ringkøbing
Tlf.: 7256 8300
Mail: midtjylland@statsforvaltning.dk

Statsforvaltningen Syddanmark
Storetorv 10
6200 Aabenraa
Tlf.: 7256 7900
Mail: syddanmark@statsforvaltning.dk

Statsforvaltningen Sjælland
Dronningensgade 30
4800 Nykøbing F.
Tlf.: 7256 7600
Mail: sjælland@statsforvaltning.dk

Statsforvaltningen Hovedstaden
Borups Alle 177
2400 København NV
Tlf.: 7256 7000

Klagenævnet for specialundervisning: www.ast.dk/naevn
Snaregade 10 A
1205 København K
Tlf.: 3392 6200
Mail: klagenaevnet@skolestyrelsen.dk

Folketingets Ombudsmand: www.ombudsmand.dk

Folketingets Ombudsmand
Gammeltorv 22
1457 København K
Tlf. 3313 2512
Mail: post@ombudsmanden.dk

Juli 2016
Ulla Kjer